

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izjave vsak četrtlet in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi svojega njega, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Kotoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni list stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta šte. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije. — 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka petitvina 24 vin, izjave in Poštano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprete reklamacije so poštne proste.

Konec ustaje na Irskem.

Irci za svojo svobodo.

Nad Angleško so prišli hudi dnevi. Boj za in proti splošni vojaški dolžnosti postaja doma vedno bolj vroč; zavezniški zahtevajo vsak dan glasneje od Angležev, da pridejo z večjim številom vojaštva na bojišča; neuspehi pri Kut-el-Amari so potlačili razpoloženje doma, pri zavezniških in njim prijaznih nepristancih; najhujše pa škoduje angleškemu ugledu, da so na Irskem nastali veliki nemiri, da se ustaši ujeli irskega podkralja in da je bilo glavno mesto Dublin več dni popolnoma v oblasti ustašev.

Irsko je prišla že leta 1171 pod angleško nadoblast, a še do danes se ni sprijaznila z angleškim gospodstvom. Leta 1801 je vzela Angleška Irski tudi lastno postavo dajalstvo ter jo popolnoma združila s seboj. Nikdar se ni posebno trudila, da bi si pridobila naklonenost Ircem. Mnogo je na tem kriva tudi verska različenost med Angleži in Irci. Angleži so zagrizeni protestanti ter so svojo zagrizenost posebno radi dali čutiti po večini katoliškim Ircem. Irsko ima blizu 5 milijonov prebivalstva, od katerih je blizu 4 milijone katoličanov. Dolgo časa Irci niti pravice niso imeli, da bi se smeli dati voliti v skupni državni zbor. Zemlja je prišla potem krivičnih odredb in kazni večinoma v angleške roke in Irci so bili angleški kmečki delavci, katere so brezsrčni najemniki surovo in do krvi izrabljali. Ko se je Ircem najslabše godilo, tedaj je Bog poslal Ircem vstrajnega, modrega in poštenega voditelja, Daniela Okonela, ki je potem obstoječega družabnega reda hotel priboriti Ircem njih pravice. Mnogo je dosegel, a vendar, ko je leta 1847 umrl, še marsikatera njegova želja ni bila izpolnjena. Nasprotstvo med Irci in Angleži je trajalo naprej. Vedno sta obstojali med Irci dve struji: ena, katera je hotela Ircem priboriti njih pravice mirnim, ustavnim putem, druga, ki je navduševala in pripravljala Irsko za upor. V naših dneh je vodja ustavne struje irski poslanec Redmond, uporna struja pa ima svoje voditeljstvo v društvu Sinn Fein, kar se po slovenskem pravi: Mi sami. Mi sami, namreč Irci, si moramo za lastno močjo in lastnim orožjem izvojevati svoje pravice.

Sinn Feinovci so smatrali sedanjost svetovno vojsko za ugodno priložnost, da se vzdignejo proti Angležem in osvojitijo svojo ljubljeno Irsko. Določili so letošnji Velikonočni pondeljek za dan, katerega se

naj začne upor. Tako se je tudi zgodilo. Na Velikonočni pondeljek je kakih 100 članov tajne družbe Sinn Fein korakalo po ulicah glavnega irskega mesta Dublina ter začelo nemire. Najprej so zasedli poštne poslopje. Prerežali so kakih 1000 žic. Na pošti so razobesili zastavo z napisom: Irsko ljudovlada. Cel dan je bilo po ulicah živahno streljanje s puškami. Uporniki so ujeli angleškega podkralja, zasedli vsa vladna poslopja ter se polastili tudi železnice. Tudi v nekaterih krajih izven Dublina so Sinn Feinovci uprizorili ustaje. Velikonočni torek in sredo so bili ustaši gospodarji čez Dublin. Sele v četrtek je prišlo večje število vladnih čet, ki so začele brezobzirno postopati proti upornikom. Za kako nevaren smatra Angleška sedanji upor, je razvidno tudi iz tega, da je odposlala generala Frencha, prejšnjega poveljnika na francoskem bojišču, na Irsko, da vodi vojna podvzetaja proti upornikom.

Upor se ni potlačil, toda ker Irci od zunaj niso mogli dobiti nobene pomoči, ni nobenega dvoma, da bo organizirana angleška armada zadušila uporno gibanje. Proti organiziranim bajonetom se ne da jo uspešno uprizoriti upor, to spoznanje si je pridobilo tudi rusko ljudstvo po rusko-japonski vojski, in kmalu bodo tudi Irci morali to spoznati. Za to je bil Okonel vedno proti uporom s silo in orožjem. Že prihajajo tudi vesti, da so se z njimi uporniški voditelji udajali.

Uporu se torej bliža zadnja ura. Ircem upor ne bo prinesel tega, kar so upali, a Angleži so dobili vendar pred celim svetom krepko in glasno zausnec. Od začetka vojske razglašajo Angleži načelo, da se borijo za pravice in prostost majhnih narodov... a doma se jim Irci puntajo, ker se čutijo preveč tlačene. Angleško in zavezniško časopisje je neprestano proglašalo nemire pri nas na Avstrijskem, Bolgarskem, Turškem in Nemškem, in sedaj so se pojavili naenkrat nemiri tam, kjer se je najmanj pričakovalo. Notranja moč Angleške se je pokazala v slabi luči. Zraven se pride ravno sedaj udarec pri Kut-el-Amari in hudi notranji boji zaradi vojaške dolžnosti. Ugleč Angleške se zadnje dni pred svetom ni nič povečal. V tem skrajno neprijetnem trenutku je priskočila Amerika Angležem na pomoč, da je postrila svoj spor z Nemčijo zaradi bojevanja podmorskih čolnov.

Dostavek uredništva: Iz Londona prihaja z dne 1. maja uradno poročilo, da so se vsi uporniški voditelji udali. S tem je ustaja kajpada končana.

Četrto vojno posojilo.

Zopet se gre za to, da za dalje časa preskrbimo naši hrabri in slavno se vojskujoči armadi potrebna gmožna sredstva. Junakom na bojišču ne sme ničesar manjkati. Za to je domoljubna dolžnost vsakega, ki ima sredstev, da se udeleži podpisovanja za 4. vojno posojilo. Čim večji bo uspeh našega podpisovanja, tem večja bo tudi samozavest naših vojakov, in malodušnost naših sovražnikov. Vsak podpis pomeni navduševalen klic za naše vojaštvo, obenem pa udarec za sovraga. Naj sovražni nam svet vidi, da je Avstrija še gospodarsko močna in krepka ter da hoče zaledje pri vsiljenem boju ravno tako junaško vstrajati, kakor naši bojevniki na bojiščih.

Razmere, v katerih se podpisuje četrto vojno posojilo, so zelo ugodne. Naš knezoškof piše v tem oziru svojim škofljanom: „Pred vsem je treba vpoštevat veličanske vojne uspehe naše slovite armade. Mogočni sovražnik na severo-izhodu se je moral umakniti, balkanski nasprotnik je premagan, nezvesti zaveznik na jugo-zapadu je ustavljen na mejah. Dosedanji vojni uspehi nam jamčijo za ugoden vojni izid. Tudi naše gospodarske razmere niso neugodne. Z marsikaterimi živili nam gre sicer na tesno, a prave sile še ni bilo, za kar se imamo zahvaliti oblastim zaradi njihove modre previdnosti, kakor tudi prebivalstvu, ki se je zaalo hvala Bogu trezno in pametno omejevali. Z božjo pomočjo do take sile tudi prišlo ne bo. In tako imamo tudi v tem oziru jamstvo za dober končni izid. Pomenljiv korak bližje našemu cilju bomo storili, ako dosežemo ugodne uspehe pri podpisovanju četrtega vojnega posojila. Velikost tega uspeha bo naše zaupanje v končno zmago pomnožila tudi v gmožnem oziru.“ „Kakor naši ljubi sobratje svojo kri, tako hočemo mi svoje imetje žrtvovati domovini.“

Podpisuje se lahko:

1. 40letno davka prosto 5% državno posojilo, enako dosedanjim posojilom, le da se bode posojilo na nove obveznice, ki jih je dobivati v kosih po 100, 200, 1000, 10.000 in 20.000 K, na podlagi izžrebanja povračevalo v letih 1922 do 1956, pri čemur se bo izplačevalo za izžrebane obveznice celo podpisano vrednost, med tem ko znaša podpisovalna cena le 93 od sto. Ali

2. davka proste, istotako 5% ne zakladnice, ki se jih bo dne 1. junija 1923 povračevalo po polni i-

LISTER.

Naš vrt.

Mal mi je vrtek ograjen,
Poln mi je rožic nasajen.
Narodna.

Slovenski vrt mora imeti cvetlice. To zahteva mehka, nežno čuteča slovenska duša. In res, če potuješ po slovenski zemlji, ne najdeš vrta, na katerem bi ne cvetele cvetlice. Tudi v srce najbolj sitne gospodinje se prikrade trenutek nežnosti, v katerem gre in zaseje zraven zelja in korenja seme lepo dišečih in ocvetočih cvetic. Prav je tako! Za lepoto v hiši in okoli hiše je treba skrbeti, da je prebivanje doma tem prijetnejše, in nič ne da okolici hiše tako ljubke, vabljive slike, kakor vrtič ograjen, s cveticami nasajen.

Toda modra slovenska gospodinja ne skrbi samo, da ima na vrtu pri hiši zelenjad in cvetice, ampak da ima tudi najvažnejša zdravilna zelišča na vrtu. Veliko število ljudomilnih zdravnikov neprestano opozarja na domača zdravila. Že sv. pismo pravi, da je Bog dal rastlinam zdravilno moč. Preroku Izaiju je Bog naročil, naj gre k bolnemu kralju Ecehiji in mu da figov obkladek. Kralj Ecehija je ozdravel. Saj je Bog celo živalim dal nagon, da pri nekaterih boleznih iščejo zdravja v rastlinah. Pes in mačka se

zateketa k pasji travi, miši si nakopičijo zalogo metinih korenin, krvavorudeče mravlje si na svojih stanovanjih zasadijo dušico, ranjene divje koze se kotajo po trpotcu itd. Ali naj samo človek stoji brez pomoči med rastlinami? Neizmerne važnosti in dobrote za človeštvo bi bilo, ako bi se v šolah ne učili samo suhoparno o pestičih, prašnikih, čašah, obodu in plodnicah itd., ampak tudi o tem, kak namen je Bog določil tej in oni rastlini v stvarstvu. Ker se to ne zgodi, si moramo drugače pomagati. Danes nekaj besed o nekaterih zdravilnih zeliščih, ki se lahko gojijo na vrtu!

1. Rožmarin. Rasti, rasti rožmarin... to pesem zna vsako slovensko dekle, a v vsakem slovenskem vrtu ni rožmarina. Kneipp priporoča rožmarinsko vino za srčne bolezni, posebno za srčno vodeniko. Vzemimo peščico rožmarinovih listov, jih deni v 1 liter dobrega, starega belega vina, steklenico pokrij ter jo pusti nekaj dni stati, potem tekočino precedi, ter uživaj vsak dan zjutraj in zvečer majhno kupico take pripravljene rožmarinskega vina.

2. Kadulja ali žavbelj. Že latinski pregovor pravi: Salvia salvatrix naturae conservatrix (Kadulja rešiteljica in ohraniteljica narave). Seveda proti smrti tudi Latinci niso poznali nobenega zelišča: Contra vim mortis non est medicamen in hortis (Proti smrti ni zdravila na vrtu). Kadulja vsebuje prijetno dišeče, grenko-sladko, zelenkasto-rumeno eterično olje, izvlečljiv sok, kali gumi, jabelčno kislino in čreslovino. Pri krvavenju dlesna, omehčanju v ustni duplini in žrelu, pri slizotoku, ustni gnilobi

se zateči k žavbeljnovemu čaju, ki se mora piti mrzel in brez sladkorja. Otroku dajaj vsako uro kavino žlico. Tudi grgranje in izpiranje ust z žavbeljnovim vodo je dobro. Prelat Kneipp tudi pravi: Stare in gnojne rane umivaj z žavbeljnovim vodo ali jih obveži, zacelile bodo gotovo in hitro. Žavbeljnova voda (mrzel čaj) je tudi dobra za take, katere je zadel mrtvoud in jim je vzel ali pokvaril govor. Treba je piti vsako jutro in vsak večer 5 dekagramov. Gospodinje naj ne pozabijo, večkrat djati kadulje v juho in prikuhe!

3. Majoran. Ni samo dišeča cvetlica za šopke in dišave, za juhe ter prikuhe, ampak tudi zdravilo. Stare zeliščne knjige pravijo: Kdor nosi majoran, kaže, da je vedno vesele narave; ženske ga radi rabijo za šopke. Majoran vzbuja pri človeku veselje in dobro korajžo. Posušeni in segreti majoran skupaj z dušico, velenduhom (izop), rutico, kaduljo, kamilicami itd. se rabi za žakeljčke, ki se devajo topli proti ušesnim, zobnim, vratnim, telesnim bolečinam, pri revmatizmu, krču in pri ženskih boleznih. Majoranova voda (mrzel čaj) je dobra proti kamnu v mehurju in belemu toku.

4. Kamilica. Bi ne smela manjkati na nobenem vrtu, da je hitro in gotovo pri roki. Vsebuje eterično olje, ki ima aromatičen, grenek okus. Zato ni dobro, ako se čaj kamilice predolgo ali v odprtih loncih, ker se grenka snov razkroji in olje izpuhti. Cvetke opari z vrelo vodo in malo časa pokrij. Izvrstno sredstvo proti krču, koliki in želodčnim slabostim. Kamilčna voda odpre zaprta jetra in vranico, v-

menovani vrednosti, dočim je določena podpisovalna cena s 95,50 od sto. Te zakladnice bo dobivati v komadnih po 1000, 5000, 10.000 in 50.000 K.

Ker podpisovalna mesta ne jemljejo polodstotne odškodnine, veljajo papirji novega vojnega posojila celo le 92 K 50 v, oziroma 95 K za 100 K imenske vrednosti. Pri obeh papirjih so 5% ne obresti naknadno plačljive v polletnih obrokih.

Podpisovanje se bo končalo v ponedeljek, dne 15. maja 1916, ob 12. uri popoldne. Priglasenje se lahko izvrši pri vseh poštinih uradih, davkarijah, bankah in hranilnicah in se tam dobivajo tudi vsa natančnejša pojasnila.

„Kmetu se dobro godi!“

Slovenska mladenka iz Savinjske doline nam pošilja sledeči članek:

Ob začetku vojske se je slišalo veliko zahtevljive nasproti duhovščini, češ, „farji so zakrivil vojsko!“ Posebno so o tem glasno kričali frakeljnovi prijatelji. A to je sedaj že nekoliko potihnilo. Odkar pa je začelo primanjkovati živin in so se istim cene dvignile, pa je letela in še leti vsa krivda na kmeta, češ, „Kmet je kriv draginje!“ Kmetu, tako govorijo tisti, ki nimajo lastne zemlje, gre dobro, njemu je zrastle žito, vzredil si je prašiče, pridelal v vinogradu in v sadonosniku dosti pijače, ima torej vsega dovolj. Kje pa bo denar dobil, da obresti in delavce plača, davke poravnava, je postranska stvar. No, tisto, da se je kmet trudil od ranega jutra do poznega večera, pa je tako prav, saj za drugo itak ni. Tako govorijo in mislijo in zabavljajo današnji kmečki neprijatelji. — Torej dobro nam gre, nam kmečkim ljudem. Ni še dolgo temu, kar so se neke ženske napram gospodu, ki jim je podpora izplačeval, pritoževale zoper premajhno podporo. Gospod pri davkariji jim je rekel: „Ker nimate svojih zemljišč in da boste lažje izhajale, idite kmetom pomagat delat.“ In ena je rekla in se jezila: „H kmetu pa že ne! Pri kmetih samo zeljnico in kislo mleko jedo.“ Pa niso vedno jednaki misli. Nekdo je šla skupina žensk v trgovino z izkaznicami za moko. In, o joj! Moka je izvečine že vsa pošla, le nekaj koruzne je še bilo v zalogi. No, kaj pa sedaj?

„Ali hočete koruzno?“ vpraša trgovec. „Seveda, če ni druge, bo že morala biti tudi dobra.“

Ogorčene, da ni bilo bele moke dobiti, začno po kmetovem hrbtu udrihati, češ, pri kmetu se vidi po vseh kotih kruha, me pa stradamo.

Tako je, dragi moji. Ko bi bilo treba iti h kmetu delat, vidijo vse najslabše. Dokler pa le od strani pogledujejo, pa vidijo pri njem velikanske zaloge, katere bi se mu naj, če že ne čisto, pa vsaj po večini odvzele. Kislo mleko jim mrzi, koruzni kruh pa menda škoduje. Dosti kmetij je že šlo na boben, kjer so se, kakor pravi ljudstvo, predobro imeli. Kmet nima izgovorjenega mesečnega plačila. S strahom in upom gleda v bodočnost, mu li ne bodo mraz, toča, bolezen pri živini in razne druge neizogledne uničile ves trud. Biti mora do skrajnosti varčen, če noče, da mu ne gre njegovo gospodarstvo rakovo pot. Resnica je, da dobi v sedanjem času kmet veliko svoto denarja za prodano živino, a pomisli se naj, za koliko so pa tudi plačila pri popravilu raznega orodja, nakupu potrebnih gospodarskih in družinskih stvari večja. Ne zabavljajte torej čez kmeta!

Ker pa vem, dragi „Gospodar“, da ne greš samo na domove v ljubljani domovini, ampak obiskuješ tudi stare znance na bojni poljani, ki se tako junško borijo zoper zlobne nasprotnike, ponesi jim iskrene

zame otok iz želodca, odpravi belo grizo, jetiko na prsih in čisti prsa. Ako imaš naduho, pij kamilčno vođo.

5. Materna dušica. Za tople kopeli, posebno kadar si si kak ud stisnil, zvinil ali ti je postal mrtvouden, je pridjana materna dušica zelo dobra, ker krepi živčevje. Kot čaj je posebno dobra pri ženskih boleznih, krčih v trebuhu, koliki in pri glavobolu.

6. Rutica. O rutici ali vinski rutici pravijo stare zeliščne knjige: „Rutica je plemenito zelišče.“ Znan je tudi pregovor: Salvia cum ruta facit tibi pocula tuta (Kdor kačuljo in rutico z vinom združuje, mu nič ne škoduje). Rutični čaj je dober proti slabosti prebavi, želodčni kislini, napetosti, slizotokom, katanjem, hemoroidom, belemu toku in pri živčevnih boleznih. Kdor ima vodenico, naj pije na vinu povrelo rutico.

7. Pelin. Pelin je dober, kakorkoli ga zavzivaš. Na vodi ali na vinu prevret je pa tako močan, da ga smeš vzeti samo eno kavino žlico naenkrat; na dan je 6–8 žličk dovolj. Pomaga, ako imaš slab želodec, nepovoljno prebavljanje, nobenega apetita, pri bledici in zlatenici in odganja glste. Kdor je zelenorumen kakor jesenski travniki, suh kakor nit, komur pojema vsak dan teža in dobra volja in kdor na solnce niti sence ne vidi več za seboj, naj vzame vsako drugo uro 1 žličko pelinovega čaja. Toda brez sladkorja, sladkosnedeži! Pelin pomaga ljudem, ki imajo mnogo žolča, za to je že pred 2000 leti zapisal star modrijan besede: Pelin je odlično zdravilo za hude, čemerne ženske, ki svoje telo neprestano napajajo z žolčem in si s tem nakopajo marsikatero

ne in domoljubne pozdrave, da se pač že skoro povrnejo zmagovalno na svoje domove.

Mesto in dežela.

— I. „Slovenski Gospodar“ je že opetovano povdarjal staro resnico, da je kmečki stan rednik vseh drugih stanov. Kmečka hiša redi druge stanove s tem, da jih vedno zalaga z ljudmi, ki gredo v mesta, trge in industrijske kraje ter si tam izberejo poklic, redi jih pa tudi z življenjskimi potrebščinami, ki jih kmet prideluje na polju, na njivi, v vinogradu, v hlevu.

Vojska je pa še prav posebno pokazala, kolikoga pomena je kmečki stan, ker brez njega ne bi bilo hrane, brez hrane ne bojevanja, brez bojevanja pa ne zmage. Obenem se je v tem času pokazalo, kako je industrija navezana na kmečki stan. Zunanji trgi so naši industriji zaprti. Če ne bi bil kmečki kapital, ki kupuje izdelke obrti in industrije, bi ti izdelki ostali neprodani in obrtnik, tovarnar, trgovec bi bil brez denarja. Industrija in trgovina torej vlečeta na se kmečki denar. Iz mest in trgov in industrijskih krajev pa ne teče toliko denarja na deželo med kmete, kakor bi bilo primerno in potrebno. V razmerju med mestom in deželo je opaziti marsikatero nedostake. Pogledajmo jih nekoliko natančneje:

1. Veliko kmečkega kapitala se naloži v industriji. V kmetijstvo se ne ste-kajo denarna sredstva skoraj od nobene druge pridobitne stroke, pač pa se na tisoče in milijone kmečkega denarja v obliki obresti od dolgov, zemljiških posojil, dedščin, vlog v banke in mestne hranilnice itd., steka v mesto, v trgovino, v industrijo. Industrija pa denarja, ki si ga v svoji stroki pridela, ne da iz rok, marveč ga porabi za se ter ga pomnoži s kapitalom, ki ji priteka iz drugih pridobitnih panog. Tako napreduje industrija, ne pa poljedelstvo. Posledica pa je, da dela industrija in trgovina navadno z velikimi dobički, dočim so na kmetih silno redka leta, da lahko reče kmet: „Hvala Bogu, letos sem dal toliko in toliko stotakov na stran.“ Ne raste kmečki profit, ampak kmečki dolgovi leto za letom zelo naraščajo.

2. Dežela pripomaga, da raste blagostanje mest. V mestu so šole, sodnje, politične in finančne oblasti, železniški osrednji uradi, bolnišnice, vojašnice, torej naprave in zgradbe, ki jih je zgradil davčni denar, katerega v veliki meri plačuje kmet. Kaj bi bila mesta brez uradov, brez šol, brez vojašnice? Kakšno vrednost bi imela mestna zemljišča in poslopja? K vsemu temu plačuje naš kmet, pa nima od tega nikakega posebnega dobička. Naprave, ustvarjene z davčnim denarjem, so torej v prid mestu, ne pa toliko deželi.

3. Z dežele se mnogo mladih ljudi preseli v mesta in odnese s seboj tudi svojo dedščino z dežele v mesto. Tudi na ta način se ljudsko premoženje na kmetih manjša, dolgovi pa rastejo. Kmečki stan žrtvuje pri tem dvoje: ljudi in denar. Iz mest na deželo pa pride le bore malo dedščin. Če ima kmečko dekle nekaj stotakov dedščine, si dostikrat rajši poišče kakega železničarja, tovarniškega delavca ali pa moža, ki ima kak „kšeft“, nego da bi se priženila na kmetijo. In kmečki sinovi le po redko dobijo na svoj dom kako bolj petično nevesto. Ta pojav ni obžalovanja vreden samo s kmečko-gospodarskega stališča, ampak tudi iz narodnega. Na deželi bi kmečko dekle s svojo dedščino ojačilo narodni življenjski, gospodarski moč slovenstva, a v mestih — saj vemo, kako je!

4. Kmečko ljudstvo beži z dežele.

bolezen. Pelin in voda dobro prevreta in skrbno čisto precejena sta dobra za umivanje rudečih, slabih, oteklih oči. Za očiščenje pljuč je jako cenjen pelinov čaj.

8. Meta. Metin čaj je krepčilen, se rabi proti krču, proti koliki in enakim krčnim boleznim. Zunanje se rabi (tudi z vinom pripravljen čaj) za kopeli in obkladke. Sok iz mete prežene vso vročino iz glave, če si jo namažeš. Glavna snov metinega soka je mentol, ki ga dobivamo v različnih lekarniškimi oblikah za glavobol, zobobol itd.

9. Hren. Star znanec v naših vrtih je hren, ki vsebuje žvepleno olje, vsled katerega ima značilno ostrost. Zraven žveplene olja zadržuje grenko smolo, sladkor, izvlečljivo snov, gumi, škrob, beljakovino in ocatno kislino. Hren se mora zmerno uživati, v preveliki meri je škodljiv za mehur. Sveže nariban hren učinkuje pri revmatičnih zobnih bolečinah, pri želodčnem krču, pri hipni težki sapi, kadar kri sili v glavo, pri omotici, glavobolu in sličnih bolečinah. Hrenov sok s sladkorjem zmešan dobro učinkuje pri vsakovrstni jetiki, če ga vsako jutro na tešče spiješ po pol žlice.

10. Klinčki. Klinčkov, kdo jih ne pozna! Fajgelček, najgelček, rožmarin, iz tega ti pušelo naredim, se poje po Slovenskem. Lepa rožca rdeči najgel tebi naj za pušelo bo, pravi druga narodna pesem. Ako te boli glava, stolči klinčke in se z njimi maži po sencih. Ker vsebuje klinček izvlečljivo snov, stolci sveže klinčke in jih pokladaj na sveže rane, da omiliijo bolečine.

Zeliščar s Pohorja.

Že prej smo povdarjali, da je kmečki stan hranišče za vse druge stanove, ker zalaga mesta in industrijske kraje s svežim in dobrim človeškim blagom. Mesto ali industrija tega deželi nikdar ne povrne. Kmečke občine skrbijo, da se kmečka mladina v šolah na deželi izobrazi, kmečka hiša redi otroka tako dolgo, dokler si sam ne more pomagati, nato pa zbeži z dežele v mesto, kakor godno pišče od svoje kolkje. Dokler otrok sam ni imel dovolj moči za prehrano, mu je bila kmečka hiša dobra krušna mati; kakor hitro pa čuti, da ima dovolj močne peruti, odleti v mesto, v tuje kraje in tam daje tujim ljudem svoje delavne moči na razpolago. Ko pa človek obnemore, ga kaj radi iz mesta zopet pošljejo na deželo. V najboljših letih, od 15. do 25. leta, beži največ ljudi v mesta. Ali pridejo kedaj nazaj? Da! A šele tedaj, ko so v mestih in industriji pustili svoje moči. Pridejo pač nazaj, a mnogokrat kot reveži, za katere mora občina na njihova stara leta plačevati velike svote v hranilnicah, bolnišnicah ali jih na kak drug način podpirati. Oni pa, ki so se slučajno obogatili, ne pridejo več nazaj, ampak uživajo svoje premoženje v mestu. Tako se zopet premoženje na deželi manjša, v mestih pa rase.

5. Tudi bogati kmečki ljudje bežijo v mesta. Bogataš si misli: če moram plačati davek, grem tje, kjer ga je manj plačati in kjer imam več ugodnosti in zabave, torej v mesto. Mno-gotero mesto ima namreč tako davčno politiko, da se davki in doklade nižje kot na deželi. Mesto ima dobra prometna sredstva in nudi dovolj prilike za zabavo. Zato se mnogoteri, ki si je na deželi zaslužil denar, pozneje odseli v mesto, kjer zauživa svoj denar. Na deželi pa ostanejo revnejši ljudje. Dežela postaja tako vedno revnejša, mesta pa bogatejša. Bogatejša občine pa morejo svojim prebivalcem nuditi vedno večje ugodnosti in prijetnosti. Tako vlečejo na se vedno več ljudi, prebivalstvo na deželi pa se vedno bolj redči, množi pa se uboštvo in pomanjkanje delavskih sil.

6. Vojaštvo odvzame kmečkemu stanu obilo najboljših moči. Dežela daje največ vojakov, ki služijo v najboljših letih. Vrhu tega pa kmečki in viničarski sinovi, ki se služili 2 ali 3 leta pri vojakih in so si zaslužili kakoz zvezdo na ovratnik, navadno ne gredo radi nazaj. Veliko jih ostane v mestu, gredo v fabrike ali pa k železnici. Drugi služijo dalje, dokler si zaslužijo pravico za kako majhno uradniško mesto. Bivši časniški slugi pa kaj radi vstopijo pri kaki gospodi kot kočijaži, slugi, vratarji ali poduradniki. Vojaštvo je s svojimi kasarnami, skladišči, fabrikami naseljeno po mestih. Veliko trgovin živi od njega. Kmetje pošiljajo denar svojim sinovom pri vojakih. Veliko bolj teži vojaščina kmeta kot druge stanove že radi tega, ker se mesto sina mora za delo najeti in plačati hlapec.

To so gola in suha dejstva, ki spričujejo, kako se ljudska in denarna moč mest in industrije ojačuje na škodo kmečkega prebivalstva. Ta dejstva izpričujejo, da ni in ne more biti govora o kakih prednostih, ki jih uživa dežela na škodo mest in industrijskih krajev. Nasprotno mora vlada skrbeti za to, da se dežela ne slabi vedno bolj in bolj v ljudskem in gospodarskem oziru. V tem smislu je blagopokojni poslanec Povše pred leti izgovoril na zborovanju Slovenske Kmečke Zveze v Mariboru sledečo znamenito besedo:

„Ti vlada glej, da se iz kmečkega telesa ne bo odtakalo še več zdrave toplotne krvi, ampak poskrbi, da bo kmečko telo ostalo čilo in krepko!“

Za varstvo mladine.

Mnogo otrok je v sedanji vojski izgubilo svoje očete, svoje reditelje. Število zapuščenih in zanemarenih otrok je vedno večje. Srečen otrok, ki ima dobro mater ali sorodnika, ki ne skrbi samo za njegov telesni, ampak tudi dušni dobrobit! A v vsakdanjem življenju vidimo, da žal dandanes posebno po mestih, pa tudi na deželi število otrok, za katerih vzgojo se žal nihče mnogo ne zmeni, raste. Gre se tukaj pred vsem za otroke, ki so odrasli ljudski šoli. Mnogi dečki in deklice v starosti 13 do 16 let tavajo brez nadzorstva po ulicah in šumih, najdeš jih pa tudi v gostilni, kjer se mnogi vedejo kot stari pijanci. Radi premale skrbi za te otroke se dandanes polnijo ječe z mladoletnimi tatovi.

V raznih deželah so se že izdale proti tej kugi važne odredbe. In dne 28. aprila t. l. je izdalo tudi štajersko cesarsko namestništvo odredbo proti podivjanosti in pohujšanju šolodrasle mladine. Ta odredba, katero kot prijatelji mladine iskreno pozdravljamo, določa:

1. Mladini je prepovedano kaditi tobak na javnih cestah in ulicah.

2. Obiskovanje gostiln, kavarn itd. je mladini, ako ni v spremstvu starišev, sorodnikov, gospodarjev, učiteljev itd., sploh prepovedano. Po 9. uri zvečer (od dne 1. oktobra do dne 30. aprila po 8. uri) je mladini obisk gostiln in kavarn tudi v spremstvu starišev, varuhov ali drugih odraslih oseb popolnoma prepovedan. V slučaju, da se ta prepoved ne upošteva, se ne kaznuje samo spremljevalec in dolžni mladič, ampak tudi gostilničar. Izjema je samo tedaj, ako se na potovanju ali izletu po določen uri v svrhu okrepčila večerja.